

New Books

Newton, I. (2017): Farming and Birds. – HarperCollins Publishers, London. 628 strani. ISBN 978-0-00-814790-7.

Ornitologi in ljubitelji ptic smo se že skorajda navadili, da vsakih nekaj let Ian Newton, sedaj že upokojeni angleški ornitolog, obogati naše strokovne in domače knjižnice z novim presežnim delom, ki obravnava določen vidik življenja ptic. Vsa po vrsti so namreč s svojim celovitim pristopom ter odličnim avtorjevim poznavanjem tematike in dosedanjih raziskav postala referenčna dela, h katerim se pogosto vračamo.

Tako smo se lahko samo razveselili ob novici, da je Newton svoje najnovejše delo posvetil enemu od najbolj kritičnih varstvenih področij in ekosistemov na planetu, tj. kmetijstvu in kmetijski krajini. Kakovost njegove knjige povsem zadosti visokim pričakovanjem in navduši z mojstrskim prepletom ornitologije, ekologije in kmetijstva. Kot v uvodu zapišejo uredniki, bo ta knjiga zanimiva vsem ljubiteljem narave in obvezno branje za strokovnjake, ki se profesionalno ukvarjajo s področjem kmetijstva.

Delo obsega 22 poglavij, ki jih lahko okvirno razdelimo na štiri dele. V prvem delu avtor postavi okvir z opredelitvijo kmetijske krajine in poskusom razvrstitve gnezdkilke Velike Britanije glede na njihovo povezanost s kmetijskimi ekosistemi v prvem poglavju ter predstavitev populacijskih trendov ptic kmetijske krajine v drugem. Naslednji dve poglavji zgoščeno predstavita razvoj kmetijstva v Veliki Britaniji od neolitika do t.i. povojne kmetijske revolucije. Pri tem so nenehne in pogosto izrazite spremembe v rabi tal predstavljene skozi prizmo njihovega vpliva na ptice. Izkaže se, da gre za zelo zanimivo perspektivo, ki razširja obzorja in bo verjetno marsikoga spodbudila k bolj poglobljenemu proučevanju vpliva razvoja kmetijstva na naravo tudi v zgodovini slovenskih dežel.

V drugem delu avtor v treh poglavjih poda splošen pregled povezav med kmetijskimi praksami, ekologijo agroekosistemov in pticami.

Ta vključuje fizično okolje (podnebje, tla), (talne) nevretenčarje, poljščine, vrste domačih živali, plevele, škodljivce in bolezni. Tretji del knjige je najbolj obsežen in obravnava učinke sodobnih kmetijskih proizvodnih sistemov na populacijo ptic. Podrobno so predstavljeni poljedelski pridelovalni sistemi in njivske površine, različni tipi in oblike rabe travnišč, mokrišča, odprte vodne površine, gozdovi, grmišča in vresišča, kmetijska poslopja, mejice in druge linearne strukture ter kmetovanje na višjih nadmorskih višinah. Posebni poglavji v tem delu sta posvečeni tudi problematiki neposrednih in posrednih učinkov pesticidov na ptice ter zmanjševanju populacij žuželk. Knjiga se zaključi s pregledom dosedanjih poskusov varstva ptic s pomočjo kmetijsko-okoljskih programov. Avtor tu poda pregled različnih ukrepov, izpostavi (uspešne) programe varstva določenih ciljnih vrst in na podlagi pregleda raziskav presodi uspešnost dosedanjih kmetijsko-okoljskih shem.

Glede na obsežnost in vso tragiko hitrega izginjanja biotske pestrosti v kmetijski krajini vsak pisec, ki se loti te tematike, težko ostane pozitiven. Knjiga zato kljub svoji izjemni berljivosti na mnogo mestih ni prijetno branje. Avtorju se tukaj uspe dvigniti nad čustva in izogniti zagrenjenosti, ki v razpravah in delu naravovarstvenikov na tem področju ni tako redka. S tem ohrani širino, ki je nujno potrebna za objektivno obravnavo te v resnici zelo kompleksne družbene problematike.

V odlično pripravljenem besedilu, ki je obogateno z ravno pravnšno količino slikovnega materiala, je težko najti kak pomembnejši vidik, ki bi ga bilo potrebno izpostaviti kot kritiko. Smiselno pa je opozoriti, da se je avtor osredotočil na Veliko Britanijo, zato tujim bralcem, zlasti iz južne in vzhodne Evrope, knjiga ne bo podala povsem celovite slike dogajanja v njihovi domači državi. Tega avtorju seveda ne moremo zameriti, bi pa bilo koristno, da bi bolj poglobljeno spoznali tudi problematiko opuščanja kmetovanja in posledičnega zaraščanja ter izginjanja nekaterih regionalno specifičnih in tradicionalnih proizvodnih sistemov.

Interdisciplinarni preplet biologije in kmetijskih znanosti pri razlagi sprememb v populacijah ptic kmetijske krajine je v zadnjih desetletjih vse bolj v ospredju. Ta knjiga zaokrožuje dosedanja raziskovanja in avtor naporu številnih raziskovalcev s tem delom izkazuje dolžno spoštovanje. Po branju si lahko samo želimo, da bodo pisci problematiko varstva ptic in kmetijstva na takšnem nivoju kmalu lahko osvetlili tudi v navezi z ekonomsko in drugimi družboslovnimi znanostmi. Interdisciplinarni pristop Newtonne knjige je tako svojevrsten mejnik, ki vabi nove znanosti in geografska območja, da skupaj dajo svoj prispevek k razumevanju in iskanju rešitev za varstvo ptic kmetijske krajine v prihodnosti.

TANJA ŠUMRADA